

Idegen lapszemle

(Összeállítja: ARGUS — Paris)

A Rákóczi-induló

Philippe Eracieux, a „Le Sang de Budapest“ (Budapest vére) szerzőjétől

Egy szép napon megérkezett Versaillesbe, XIV. Lajos király udvarába egy széptermetű, büszke magatartású idegen nagyr, ki magas fekete bársonykucsmát, hosszú, drágaköves övvel derékban rövide fogott köpenyt, prémmel díszített, dúsan hímzett rövid pelerint, a mellénláncot, lábán aransarkantyús puha csizmát viselt. Rákóczi Ferenc volt, Erdély fejedelme, annyi más emigráns száműzött előfutára, ki menedéket talált és biztonságot, szövetségésénél, a francia királynál.

Először a Saint Honoré utcában levő Luxemburg-palotában, majd Chaillet faluban, a mai Alma-bár közelében, végül Passyban a Raynouard- és Szőlő-utca sarkán ütött tanyát.

A királyi udvar örömmel fogadta és rövid ideig ő volt a divatos vendég és hős. Magyaros dolmányt és erdélyi csizmát viseltek az udvar urai. Rákóczit mindenhol meghívták, királyi kirándulásokra Marlyba, Fontainbleaubá, Rambouilletbe. — „Nem lehet elképzelni jó társaságot Rákóczi nélkül“ — írja egy híres korabeli írónő, Madame de Maintenou pedig tollat ragadott méltatására: „egyszerű, szűkszavú ember, tudása végtelen, jó vadász, szereti a zenét, a komédiát, remekül ért a kertészethez és az építészethez, minden szép dolog érdekli. — Azt mondják, csak az bántja, hogy akik vele vannak, sokat zsenvednek amiatt, hogy a fejedelem nem kedveli a pompát és mindenről le tud mondani.“

Saint-Simon herceg kíváncsiságát is felkeltette, ki híres Emlékirataiban sok-sok oldalt szentelt Rákóczinak. Az egyszerű, igénytelen, magas követeléseket maga elé állító fejedelem azonban hamarosan megunt az udvari mulatásokat és visszavonult a grosboisi kolostorba, az Ille-de-France termékeny szívébe, a komor életet folytató kamalduli barátok közé.

Híres hadvezérek utódja volt, elődei: a Báthoriak, a Rákócziak, a Zrínyiek és a Frangepánok Erdély függetlenségi harcaiban. Anyja, Zrínyi Ilona, Munkács várát védte meg hősiessé a császári csapatok ellen. Apja a császár ellen szőtt összeesküvést és majdnem halálra ítélték. A kis, 12 éves Ferencet elvitték Bécsbe és szigorú katolikus hitben nevelték, mivel papnak szánták. Hatalmas testi ereje, erkölcsi

magassággal és kalandokat szerető természettel párosult s így a fiatal ember sokkal inkább volt lovagnak, mint papnak való.

Sokat utazott és Hessen-Rheinfeld hercegnőt vett feleségül. Rákóczi felkelést szított, majd foglyul esett, ahonnan elmenekült és Lengyelországban keresett menedéket. A bécsi udvar vérdíjat tűzött ki fejére. A francia követ felhívta rá XIV. Lajos király figyelmét is; ki szövetségeseket keresett, hogy Ausztriát két tűz közé foghassa. 1705-ben Rákóczi hazatért Magyarországra. Ott a nép már forrongott és csak vezért keresett. — A felkelés megindult, a parasztok fellázadtak, s a mozgalom nemcsak kuruc-ügy volt, részt vett benne a nemesség és a katolikusok egy része is. A nemzeti érzés Erdélyben is fellángolt.

Mit ér a francia segítség?

Ugyanabban az időben Franciaország a spanyol utódlási háborút is támogatta. XIV. Lajos levelezésben állt Rákóczival, kit a szécsényi országyűlés fejedelemmé választott. A francia király Rákóczit „kedves unokatestvéremnek“ szólította és francia tiszteket küldött udvarába.

A szabadságharc hősi, küzdelem volt, de minden stratégiai zsenialitása dacára Rákóczi még híres hajdu harcosaival sem volt képes kivívni a győzelmet a császári hadak fölött, míg a francia segítség a versaillesi udvarnak Béccsel folytatott politikája és annak ingadozásai miatt nem lehetett elég hatékony. XIV. Lajos a magyar felkelést csak a sok közül egy ütőkártyának tekintette diplomáciai játékában. Wratilaw herceg, a császári küldött, figyelmeztette Rákóczit: „Nagyúr, azt sose felejtse el: Franciaország olyan fejedelmek menedékhelye, kiket a francia kishitűség döntött a bukásba. Ön is csak ezek számát fogja növelni s köztük fog meghalni.“

A jóslat teljesült, legalább is első részében. A spanyol utódlási háború végén XIV. Lajos megvonta segítségét a magyaroktól, a szabadságharc elveszett. Rákóczi fegyverletételre kényszerült és vándorbotot fogott a kezébe.

Egyik versaillesi követe ezt írta Rákóczinak: „Franciaország barátsága olyan, mint a nádpálca, ha az ember rátámaszkodik, nemcsak

hogy eltörik, hanem még tartójának kezét is megsebesíti.“

Ez a kijelentés Magyarország történetének sok-sok más fejezetére is ráillik, csak éppen Franciaország nevével Nyugattal kell felcserélni. Rákóczinak ez volt egyik keserves tapasztalata. A bécsi udvar később kifogásolta, hogy miért tartózkodik a franciáknál, mire kénytelen volt innen is távozni és a sors iróniájaként a törökökhöz ment végleges száműzetésbe, hol Rodostót jelölték ki számára lakhelyül; ott is halt meg, a Márvány-tenger partján.

Czinka Panna, a csodaszép cigánylány emléke gyakran megdobogtatta szívét. A kuruc sereg női, csatadalai, szilaj énekei végigkísérték egész életében. Maga előtt látta a kuruc seregek vad lovaglását, elszánt rohamait, kópjás-lándzsás hadbavonulását, mindenre kész komor hazafiságát, kétségbeesett, reménytelen „csak azért is“ kitarthatását, örök reménykedésének harsogását. Ez a pazar, vérpezsdítő hatalmas dallam nem veszett el, túlélte a kor viszontagságait. Liszt Ferenc barátja, Bihari lekottázta, majd Berlioz zenekarra alkalmazta és belevetete híres operájába, Fauszt elkárhozásába. Így lett a Rákóczi induló a magyarok nemzeti éneke, harcaik buzdító dala, hasonlóan a Marseilleshez. A Rákóczi induló melódiája hangzott fel az 1848-as és az 1956-os felkelés alatt is és biztosra vehető, hogy ezzel még nem ért véget pályafutása.

Beküldte: V. L. Párizs